

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א"יז

ערב שבת קודש
פרשת יתרו
ט"ז בשבט התשע"ד

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בשבט ה'תשע"ד - כ"ג בשבט ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בשבט	ה'ל' יסודי התורה פרק יו"ד. ה'ל' דעות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה'ל' כלים.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת סד. מ"ע ח. ו. ר.ו.
ש"ק	י"ז בשבט	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע רז. מל"ת שב. מ"ע רה. מל"ת שג.
א'	י"ח בשבט	פרק ו-ז. ה'ל' תלמוד תורה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מל"ת רנו. שא. דש. שה.
ב'	י"ט בשבט	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע יא.
ג'	כ' בשבט	פרק ה-ז.	פרק ה.	מ"ע רט.
ד'	כ"א בשבט	ה'ל' עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מל"ת י. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.
ה'	כ"ב בשבט	פרק ד-ו.	פרק ז.	מל"ת טו. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כח. כז. כט. יד. ח. ט. ז.
ו'	כ"ג בשבט	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מוח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
5.26	5.00.2	12.21	11.51	9.14	6.49	5.48	5.26	4.38	ו', ט"ז בשבט
5.27	5.01.1	12.21	11.51	9.14	6.49	5.48	5.25	4.38	ש"ק, י"ז בשבט
5.28	5.02.0	12.22	11.52	9.15	6.49	5.47	5.25	4.38	א', י"ח בשבט
5.29	5.03.0	12.22	11.52	9.15	6.48	5.47	5.25	4.37	ב', י"ט בשבט
5.30	5.03.9	12.22	11.52	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ג', כ' בשבט
5.31	5.04.8	12.23	11.53	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ד', כ"א בשבט
5.31	5.05.7	12.23	11.53	9.14	6.47	5.46	5.24	4.37	ה', כ"ב בשבט
5.32	5.06.6	12.23	11.53	9.14	6.47	5.46	5.24	4.37	ו', כ"ג בשבט

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
4:24	5:39	4:38	5:41	4:42
4:30	5:45	4:45	5:47	4:49
יתרו	4:24	5:39	4:38	5:43
משפטים	4:30	5:45	4:45	5:48

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

יהודי – שלמות חסרת פשרות

התורה ניתנה בשווה הן לגברים והן לנשים, ההבדל הוא רק באופן
האמירה • אין הצדקה לעשיית פשרות שגם גורמת להטעיה –
אדרבה, יש למסור תורה שלימה ויהדות בשלימותה, ולהסביר כיצד
הדבר טוב הן ברוחניות והן בגשמיות • יש לבטל את ה'קליפה' הרווחת
– לבזבז כספים על דברים חיצוניים, במאמץ להרשים את הסביבה... •
משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לכל יהודי יש נשמה שהיא "חלק אלקה ממעל"⁵
(וכפי שמוסיף אדמו"ר הזקן בתניא⁶) ממש" – הן
אצל בני ישראל והן אצל בנות ישראל,
וכשם שלבני ישראל אמר הקב"ה "אנכי הוי'
אלקיך"⁷, באמרו זאת בלשון יחיד⁸, היינו, שלכל
אחד מבני ישראל נאמר "אנכי הוי' אלקיך", כוחך
וחיותך – כן הוא גם בנוגע לבנות ישראל, שלכל
אחת מבנות ישראל אומר הקב"ה "אנכי הוי'
אלקיך", כְּחֵךְ וְחַיּוּתָךְ,
וכיון שבני ישראל מאוחדים עם הקב"ה, הרי
כשם שאצל הקב"ה לא שייך חלוקה לחלקים,
שהרי גם החלק הוא ככולו⁹, כמו כן גם אצל בני
ישראל – הן בני ישראל והן בנות ישראל – לא
שייך חלוקה לחלקים, כך, שכל בן ובת ישראל
צריכים להיות יהודי שלם, עם תורה שלימה, ללא
פשרות¹⁰,

א. כתיב! "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני
ישראל", ואיתא במכילתא והובא בפירושו רש"י:
לבית יעקב – אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה,
ותגיד לבני ישראל – אלו האנשים, דברים הקשים
כגידים.

והנה, החילוק בין האנשים לנשים אינו אלא
באופן האמירה, אבל תוכן הדברים ("וּוּאָס צו
זאָגן") הוא לאנשים ונשים בשווה². אותם הדברים
שצריכים לומר לאנשים – אותם הדברים צריכים
לומר גם לנשים, ללא פשרות; החילוק הוא רק
באופן האמירה, והיינו, שכיון שיש אפשרות לומר
את הדברים בשני אופנים: בלשון של פקודה, ובאם
לאו וכו', או בלשון רכה, בצד הטוב – צריכים
לדבר בצד הטוב.

וזהו גם החידוש של תורת החסידות לגבי תורת
המוסר³ – שתורת המוסר מסבירה עד כמה "רע
ומר עזבך את ה"⁴, ואילו תורת החסידות מבארת
את יוקר מעלתו של יהודי:

(5) איוב לא, ב.

(6) רפ"ב.

(7) יתרו כ, ב.

(8) יל"ש עה"פ (רמז רפו).

(9) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ז.

וש"נ.

(10) ראה גם תורת מנחם – התועדויות חט"ז ריש ע' 45.

(1) יתרו יט, ג.

(2) ראה גם תורת מנחם – התועדויות חט"ז ע' 351.

(3) ראה גם תורת מנחם שם ע' 233. וש"נ.

(4) ירמ' ב, יט.

* * *

ב. ידוע הסיפור¹² אודות הר' נחום, נכדו של רבינו הזקן, שרבינו הזקן ביקש ממנו שיסכים לעשות טלאי על גבי ה"קאָטינקע" (בגד עליון) שתפרו לו עבור חתונתו, והבטיח לו עבור זה "עמי במחיצתי".

וטעם הדבר שרבינו הזקן הבטיח לו עבור זה "עמי במחיצתי" – אף שגדלה ביותר מעלתה של הבטחה כזו (כמובן מדברי הגמרא¹³ בנוגע לשמואל ושאלו) שלא לפי ערך כלל לעשיית טלאי על מעיל פרוה של יחיד – כיון שרבינו הזקן רצה שפעולה זו תהיה התחלת שבירת הקליפה בעניין זה, שהיתה אז בתוקף צמיחתה¹⁴.

– אין שום הצדקה ("רעכט") לעשיית פשרות, ומה גם שיש בזה משום "עינו רעה בשל אחרים"¹¹, שכן, לעצמו נוטל את התורה כולה, ואילו לזולת אינו מספר על כל האושר, כי אם חצי תורה בלבד – וכיון שכן, אין לעשות קולות ופשרות, אלא צריכים לחטוף ("אַרײַנכאַפֿן") כל מה שיכולים; במקום שיכולים לחטוף וללמוד לימודי קודש שלש שעות – אין להסתפק בשתי שעות, ובמקום שיכולים לחטוף ארבע שעות – אין להסתפק בשלש שעות; צריכים לחטוף מה שיכולים, ולא לוותר על שום דבר.

יכולים לדבר באיזה שפה שרוצים, אידיש או אנגלית וכיו"ב, אבל תוכן הדיבור צריך להיות תורה שלימה ויהדות שלימה, ללא פשרות. אלא, שבנוגע ל"בית יעקב אלו הנשים" אין

החידוש של תורת החסידות לגבי תורת המוסר – שתורת המוסר מסבירה עד כמה "רע ומר עזבך את ה'", ואילו תורת החסידות מבארת את יוקר מעלתו של יהודי

ג. והנה, שליטת הקליפות משתנה מזמן לזמן, כך שיכול להיות שבמקום פלוני ובזמן פלוני יהיה תוקף הקליפה בעניין של פנימי או בעניין של מקיף, ואילו בזמן שלאחר זה או במקום אחר יהיה תוקף הקליפה בעניין אחר. ועל דרך שמצינו חילוקים בעניין זה אצל בני אדם:

ובהקדם המבואר בכתבי האריז"ל¹⁵ שהנשמות עתה אינם נשמות חדשות שיורדות לעולם בפעם הראשונה, אלא נשמות שכבר היו בעולם, אלא שירדו עוד הפעם כדי להשלים עניינים מיוחדים, ובעניינים אלו צריכה להיות העבודה באופן של

לדבר "דברים הקשים כגידיים", אלא לומר להן "בלשון רכה" – להסביר להם את הטוב שבתורה, גם שעל ידה נעשה טוב גם בגשמיות.

– פעם היו העלמות והסתרים בעניין זה, אבל עתה התבטלו ההעלמות וההסתרים, שהרי הכול רואים שכדי שההנהגה בין אדם לחבירו תהיה כראוי, ללא גניבה וגזילה וכו', הרי זה רק על ידי חינוך דתי, כפי שמודים אפילו גוים, ומכל־שכן שיهودים צריכים להבין זאת.

על ידי חינוך דתי מונעים אחר כך מחלוקת בינו לבין היצר הרע, בין איש לאשתו, בינו לבין העולם, ונעשה מאושר ברוחניות ובגשמיות – כפי שכולם הגיעו כבר לידי הכרה שכדי לחיות חיים מאושרים בגשמיות, הרי זה רק על ידי אורח־חיים של דת וחינוך דתי.

12 שיחת ליל י"ט כסלו תרצ"ג ס"ב (לקו"ד ח"א טו, א).

13 ברכות יב, ב. וש"נ.

14 ראה גם תו"מ ח"י ג' ע' 244 ואילך. וש"נ.

15 שער הגלגולים הקדמה ט"ז. בספר הגלגולים פ"ד. וראה

הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח ע' 240 ואילך.

11 אבות פ"ה מ"ג.

יאמרו הבריות... בעניינים אלו אין שום הגבלות. לא מתחשבים כלל עם היכולת והאפשרויות שלהם – לא רק בנוגע לכסף מזומן בפועל – ולו רק כדי להתחרות ולהתעלות ("איבער־טאַנצן") על השכן או השכנה, שהילד שלו יוכל להתפאר בפני שאר הילדים בנוגע לעניינים של מה בכך.

מדובר אודות עניינים שלא זו בלבד שאינם נוגעים ל"פנימיות", אלא אדרבה, הם מקלקלים לפנימיות, אבל אף על פי כן, הוא צריך להעמיד את עצמו במעמד ומצב כזה שישא חן בעיני ה"בריות" – "בריות בעלמא" (כלשון רבינו הזקן¹⁹), שאין להם שום מעלות מלבד העובדה שנבראו על ידי הקב"ה, ובלשון הגמרא²⁰ "לך ואמור לאומן שעשאני כו".

– סיפרתי פעם אודות דודי שהיה בקי גדול

"זהיר טפי"¹⁶. וזהו שבנוגע לעניינים המיוחדים וצריכים להשלם – נעמד היצירה הרע בתוקף, וצריכים לנהל נגדו מלחמה קשה, מה שאין כן בנוגע לעניינים שכבר השלימו בגלגול הקודם, והחיוב בהם אינו אלא מצד זה שנמצאים עוד הפעם בעולם – לא נעמד היצירה הרע בתוקף כל כך¹⁷.

וכמו כן יש בכל מדינה ובכל תקופה העניין המיוחד שבו היא התגברות הקליפה במדינה זו ובתקופה זו.

ד. ובשייכות למדינה זו, ובפרט בשנים האחרונות – זהו בזכוז יתר על הוצאות הבית, ולא עבור עניינים פנימיים, כמו אכילה ושתייה, אלא עבור עניינים חיצוניים, כמו לבושים וכלי הבית, היינו,

על ידי חינוך דתי מונעים אחר כך מחלוקת בינו לבין היצר־ הרע, בין איש לאשתו, בינו לבין העולם, ונעשה מאושר ברוחניות ובגשמיות – כפי שכולם הגיעו כבר לידי הכרה...

ולמדן גדול כו', אלא שגרם מזלו (שהרי אמרו חז"ל²¹ "בני חיי ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא") ונתמנה לרב באחת המושבות ("קאָלאַניעס") ברוסיה, ופעם אחת בא אליו אורח מבני המושבות וסיפר לו אודות סדר ההנהגה בבית־הכנסת שלהם בנוגע לבחירת גבאי ועומד בראש, שאחת הבחינות לכך היא, שהמועמד יושב בקיר המזרחי (שהרי הגבאים צריכים לישב ב"מזרח"), ומראה את "גודל מעלתו", שבכוחו לתת יריקה כזו שתגיע ותידבק בקיר המערבי... זהו סימן שיש בו "שלימות" שאין לאחרים, ולכן ראוי הוא שיבחרוהו לתפקיד ומינוי זה. –

ובנוגע לעניינינו:

לא מדובר כאן אודות התחרות והתעלות

שבשביל יופי וקישוט חיצוני של הבית מוציאים כספים גדולים הרבה יותר מן המדה.

– עניין זה יש לו שורש בקדושה, שהרי מצינו בגמרא חולין¹⁸ כיצד צריכה להיות הנהגת האדם בנוגע לאכילה ושתייה ולבושים וכבוד אשתו ובניו, ואם כן, הרי זה ענין שיש לו מקום גם בקדושה. וכאשר הקליפה נתפסת לעניין שיש לו איזה אחיזה בקדושה, אזי קשה ביותר להתגבר על זה. – ועד לשינוי שנעשה בעניין זה בשנים האחרונות ממש – שגם אלו שאינם ביכולת לגמרי, נכון בעיניהם להצטמצם בכל העניינים כולם, בענייני צדקה, בענייני אכילה ושתייה וכו', מלבד בנוגע לעניינים שבהם חוששים מפני מראית העין מה

16) שבת קיח, סע"ב. וראה גם מכתב יו"ד ניסן שנה זו (אג"ק חט"ו ע' כט). תר"מ ח"י"ז ע' 201. וש"נ.

17) ראה גם תר"מ ח"י"ז ע' 81. וש"נ.

18) פד, ב.

19) תניא פל"ב.

20) תענית כ, רע"ב.

21) מו"ק כח, א.

של גוים ("אויף גוי'איש"): "פורניטשער" –
ה"פורניטשער" שלו צריכים להיות עם כל
הדקדוקים: לא רק הצבע, ולא רק הגודל, הרוחב
והקומה, אלא גם מין העץ שממנו יוצרו רהיטי
הבית, ועוד זאת – והיא העולה על כולנה – שהכול
ידעו שרכשו אותם במקום כזה שבו התשלום יקר
יותר ב־500 דולר!...

– בכלל לא נוגע כיצד נראים כלי הבית; צריכים
רק לראות את ה"חותם" המוטבע עליהם, שבו צוין
רחוב פלוני ומקום פלוני, שכולי עלמא ידעי ששם
פושטים את העור... בשביל השם והיחוס בלבד!
בשביל זה כדאי לירד לחיי עצמה ("דערגיין
זיך די יאָרן") ולירד לחייו של הבעל, שיחסר להם
בעניינים עיקריים – ולו רק שהשכנה תהיה חייבת

("איבערשטייגן") על חבריו בנוגע להוצאת בניו
לתלמוד תורה, לשלחם לשיבה טובה יותר, באופן
של "זה אֵלֵי ואנוהו"²²,

– בגלל הוצאות בעניינים אלו לא נופלים
לחובות, כדאיתא בגמרא²³ "כל מזונותיו של אדם
קצובין לו מראשהשנה ועד יום־הכיפורים חוץ
מהוצאות שבתות והוצאת יום־טוב והוצאת בניו
לתלמוד תורה"; מהוצאות אלו לא באים במיצר
ודוחק, וגם אם נעשה מצב של מיצר ודוחק, הרי
זה רק לפי שעה, שהרי הקב"ה אומר "לוו עלי...
ואני פורע"²⁴ –

אלא המדובר הוא אודות התעקשות להשיג את
השכן ביריקה ("איבערשפייען")... שהיריקה שלו
תגיע ממזרח למערב, ובמערב גופא – תגיע רחוק

בכל הקשור לעניין זה, יש להתחיל מ"עקרת הבית", על מנת לשנות את סדר ההנהגה בבתיים – ו"לא בשמים היא", ואין זה קשור עם מסירות נפש

להודות ש"יריקה" זו ("די שפאָייֶעכץ") אכן הגיעה
רחוק ועמוק יותר...
ומובן, שכתוצאה מהנהגה זו – מלבד זאת
שסוף־כל־סוף פוגע הדבר בבריאות הגוף, ועדיין
לא מדברים אודות בריאות הנשמה... – בל ימלט
שלא יחסר בכל הדרוש להוצאות עבור עניני
קדושה, ועד להוצאות עבור חינוך הבנים והבנות,
שיוכלו לתת להם חינוך הכשר, מבלי הבט על כך
שבצד שלעומת־זה נותנים חינוך בחנם, "אסיא
דמגן במגן"²⁸ שכן, חינוך זה הוא לא להשם ולא
לתורתו, ואילו בנוגע לכל העניינים הקשורים עם
קדושה, איתא בזהר²⁹ שצריכים לשלם עבורם
כסף; כך קבע הקב"ה בעולם, והוא גם נותן את
הכסף הדרוש כדי שיוכלו ליישם זאת.

ה. ובכל הקשור לעניין זה, יש להתחיל מ"עקרת
הבית", על מנת לשנות את סדר ההנהגה בבתיים

(28) ב"ק פה, סע"א.

(29) ח"ב קכח, א.

יותר ובעומק יותר מזו של השכן!...

וגם אם הבעל הוא "מורס מעם", ואינו יודע מה
נעשה מאחורי הדלת של השכן – דואגת האשה
לספר לו על כך, בעת ארוחת הערב, בבוקר וכו',
ועד שגם אצלו מתקבלת ההנחה שכדאי מסירת־
הנפש, עד כדי הלואה – להיות "עבד לזה לאיש
מלוה"²⁵ מבלי לידע מניין יחזיר את ההלוואה
– בשביל הריטים, כפי שנקרא בשפת המדינה
"פורניטשער"...

– מה שמצינו בגמרא²⁶ שצריך להיות "כלים
(כלי בית) נאים", מבואר בזהר²⁷ שהכוונה היא
למצוות, אבל, במדינה זו ישנו ענין שניתן לו שם

(22) בשלח טו, ב. וראה שבת קלג, ב. וש"נ.

(23) ביצה טז, רע"א.

(24) שם טז, סע"ב.

(25) משלי כב, ז.

(26) ברכות נז, ב.

(27) ראה תקו"ז ת"ו (כב, ב). וראה גם שיחת ש"פ וישב ס"ד

(לעיל ע' 234). וש"נ.

באיסור, מכל מקום, אם נשאה סופו כו', ולכן עליו לשוב בתשובה, וממילא יפטר מבן סורר ומורה, ויהיה לו בן שיגדל לתהילה לשם ולתפארת.

אבל מה שבהכרח לתקן, הרי זה העניין האמור – שכאשר מתבוננים רואים שהוא הורס את הציור של רוב האברכים הנשואים שיוצאים לעולם – שמצד זה שמונחים ב"הנחות העולם", בהכרח שאצלו יהיה טוב יותר מאשר אצל השכנה, מבלי להתחשב במצב שלו ובמצב של השכנים, ועל פי רוב מתנהגים בזה "לחומרא", שאם רק מתעורר ספק שיש לשכן דבר פלוני, מחליטים שמסתמא יש לו, וממילא, צריך הוא "כפלים לתושייה"... וכאשר יפעל על עצמו לשנות גישה זו מעיקרא – אזי יעזור השם יתברך שיצליחו לבטל קליפה זו, ואז ייתן השם יתברך שתהיה הרחבה בענייני קדושה, ובמילא תומשך הרחבה גם בענייני העולם, היינו, שתהיה "דירה נאה וכלים נאים"²⁶ ברוחניות²⁷, וגם דירה נאה וכלים נאים כפשוטם, בפועל, אלא שיהיה זה ללא קשיים וללא הלוואות כו', "מידו המלאה הפתוחה הקדושה (ובמילא גם) והרחבה"³⁴.

(מהתוועדויות ש"פ עקב התשט"ז וכ"ף כסלו התש"י. תורת מנחם כרכים יז, עמ' 152-153; ח"י עמ' 285-289)

(34) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

("איבערשטעלן די הייזער") – ו"לא בשמים היא"³⁰, ואין זה קשור עם מסירות נפש – על ידי עריכת סדר מסודר באופן ניהול הוצאות הבית: לכל לראש צריכים לידע את כמות הכסף שישנו במזומן, ונוסף לכך, להעריך מה שניתן להשיג בכוחות הגלויים, ובלית ברירה – יכולים להתחשב גם בכוחות הנעלמים, כוח היכולת. ואז – לאחר שמחשבים כיצד מתפרש הדבר בדולרים – יש להפחית את כל הדרוש לעניינים חיוניים, היינו עניינים של קדושה, וכאשר יישאר משהו – הנה לכל לראש צריכים לזכור שמה שאסור אסור, ומה שמותר לא צריך ("וואָס מ'טאָר ניט – טאָר מען ניט, און וואָס מ'מעג – דאַרף מען ניט")³¹;

אלא שישנם עניינים שבהם אומרים ש"דיברה תורה כנגד יצר הרע"³², ואף על פי כן, גם בעניינים אלו מקבלים אחר כך "פסק" – כמבואר במדרשי חז"ל³³ בטעם שנסמכה פרשת בן סורר ומורה לפרשת יפת תואר, שאף על פי שלא דיברה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה

(30) לשון הכתוב – נצבים לי, יב.

(31) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' עד (נעתק ב"היום יום" כה אדר שני). ובכ"מ.

(32) קידושין כא, סע"ב. הובא בפרש"י עה"ת ר"פ תצא.

(33) פרש"י שם.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר־חב"ד 6084000.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

גילוי האוצרות הכמוסים

לא רק התגלות פרט מן הכלל

[...] בהמשך למדובר לעיל אודות גילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא, הרי, ככל שהולכים ומתקרבים לביאת המשיח, הולך ומיתוסף יותר בגילוי פנימיות התורה, ועד שלאחרונה - כפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך באתי לגני - מגלים גם את האוצרות הכמוסים וחתומים מדור דור, בתור הכנה להתגלות פנימיות התורה, טעמי תורה, לעתיד לבוא.

ובפרטיות יותר:

ידוע שבמתן תורה ניתנו כל עניני התורה, גם אלה שנתגלו לאחרי זה, כמאמר רז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, ועד שגם טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא ניתנו למשה מסיני. אבל אף על פי כן, אינו דומה החידוש שתלמיד ותיק עתיד לחדש לטעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא - כי, החידוש של תלמיד ותיק הוא מן הכלל אל הפרט, היינו, שבמתן תורה ניתן בדרך כלל, והתלמיד ותיק מגלה (מפרט) את הפרט מן הכלל, מה שאין כן טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא אינם התגלות הפרט מן הכלל, אלא על דרך ובדוגמת המבואר במאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעניין עילה ועלול שהוא בדרך שינוי ממהות למהות.

ועל דרך זה בנוגע לגילוי פנימיות התורה עכשיו בתור הכנה להתגלות טעמי תורה לעתיד לבוא - שאין זה כמו חידוש של תלמיד ותיק בדרך גילוי פרט מן הכלל, אלא בדרך שינוי ממהות למהות.

(תורת מנחם ה'תשי"ב, כרך ה עמ' קמג"ד)

שלב האחרון בהכנת העולם לגאולה

...אחד מהטעמים להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל ענייני היהדות, תורה ומצוותיה, כולל - בלימוד תורת החסידות והפצת המעיינות חוצה - כי להיותו דור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגע אז ביותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן תבוא הגאולה.

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, על אחת כמה וכמה בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחרי הסתלקותה, השפעתה ממשיכה, ובפרט שכמה וכמה מבנות ישראל, נקראות על שמה, ועל ידי הנהגתן משמשות דוגמא חיה, כנשמות חיים בגופים חיים, שהן התחנכו לפי רוחה ועל פי הוראותיה, ובדוגמתה (כבתו של נשיא דורנו).

על פי זה יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה, כי שלימות עניין זה נעשה על ידי ובשכר נשי ובנות ישראל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ' וכ"ב שבט תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב כרך ב, עמ' 250)

הר סיני – ומעמד נתינת התורה

שינויים בקדושת הר סיני שעליו ניתנה תורה, וגם – על העתקת מקומו לעתיד לבוא! ... • על צילום ההר שנשלח לרבי בשלהי תשל"ז; מכתב תודה לאלמנה; ואבן מהר סיני שהוענקה לרבי במתנה • האם ומתי ניתנה תורה בחצי כדור התחתון? • מהיכן השם 'סיני', ומהו הפלא המיוחד באבני ההר, עליו העידו גדולי ישראל?

סיני – אורי ע"ה שעני, אשקלון קיץ תשכ"ו (אוסף תצלומים 5116).

כנראה אודות תמונה זו כותב הרבי את תודתו לאלמנתו של הצלם בעשרת ימי תשובה תשל"ח (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 516):

מובן שתודה מיוחדת על שימת לבבה לשלוח לי תשורה יקרה מצילומי בעלה ז"ל, צילום ממדבר סיני ומההר שקוראים לו "הר סיני", המראה לא רק כשרון מיוחד באמנות הצילום, אלא גם על ידי קביעת הנושא שיש בו ענין לבבי השייך לכל-אחד ואחת מישראל, ש"כל הנשמות היו במעמד הר סיני" כשניתנה התורה לישראל.

השני (מוצג 13), אבן מהר סיני, שהרבי רשם בפתק המצורף לו: "אד"ר התשנ"ב" [=אדר ראשון ה' תשנ"ב].

קדושה מיוחדת במקום

בהתוועדות שבת קודש פרכת בהר בחוקותי מברכים החודש סיון ה'תנש"א סעיף ד (התוועדויות תנש"א כרך ג' עמ' 231) מקדים הרבי:

ויש לבאר תחילה היחס והחשיבות של המקום בעולם שבו ניתנה התורה (בהר סיני שבמדבר סיני)

בכל העולם באותו רגע

בסעודת חג שהתקיימה בדירתו של הרבי הרי"צ, שאל אחד המסובים האם מתן תורה היה (גם) בחצי כדור התחתון – כגון אוסטרליה וארצות-הברית, והרבי השיב בחיוב ('המלך במסיבו' כרך ב' עמ' קמח).

שוב תמה השואל האם נכחו שם אנשים. הרבי השיב: אם לא היו אנשים, היה דומם, צומח וחי.

שוב עלתה השאלה: האם היה זה בחצי (כדור) העליון ובחצי התחתון באותה שעה? והרבי ענה: היה זה ב"ארבע רוחות העולם" באותה שעה, וכדברי חז"ל שכל העולם הכריז "אנכי כו"!

שייך לכל יהודי

בין התאריכים ח"י אלול תשנ"ד – ערב ראש חודש כסלו תשנ"ה התקיימה באולם ספריית אגודת חסידי חב"ד בני. 'תערוכת ספריית ליובאוויטש', כאשר בין השאר הוצגו בה שני מוצגים של הר סיני.

האחד (מוצג מס' 12) הוא – תמונת אויר של הר סיני, עליה נרשם בכתב-יד קודש הרבי: "הר

המתחיל וירד ה' על הר־סיני" כלומר מצד למעלה [בלבד] – לכן אף שבשעת ירידת ה' על ההר אזי "כל הנוגע בהר מות יומת" (יתרו יט), שכן היתה קדושה בגשמי של הר סיני ("נמשכה דרגה כה נעלית של קדושה" – לקוטי שיחות כרך כו), הרי "במשוך היובל" – המהווה "סימן סילוק שכינה" – "המה יעלו בהר" (שם יג, ובפירוש רש"י) והר סיני נשאר, כמקודם, חול ("שוב נהיה מציאות של מן הקצה אל הקצה – חול לגמרי" – חכ"ו שם).

יסודתו בהררי – סיני

וכך מפורש במסכת תענית כא, ב (ממכילתא ועוד): "ר' יוסי אומר לא מקומו של אדם מכבוד אלא אדם מכבד את מקומו, שכל זמן שהשכינה על גבי הר סיני העולה לראשו חייב מיתה, נסתלקה שכינה טמאים ובעלי מומין מותרין לעלות לשם". וראה תורה שלימה (יתרו פי"ט ס"ק קעה).

אמנם ישנם המביאים דברי הנרבוני (ממפרשי המורה נבוכים לרמב"ם) (חלק א' פס"ו) ואלו דבריו:

"דע כי הר סיני העידו עליו כי האבנים הנמצאים בו יצוייר עליהם הסנה. ולכן נקרא ההר ההוא סיני על שם הסנה... והציוור ציור אלקי, ושברתי האבן לחצאים ונגלה הסנה מצוייר בכל חלק וחלק. וחלקתי אותו החלק לחצאים ונמצא הסנה מצוייר בשטח כל חלק בפנימיותו... ועדיין הסנה בהם..."

וכן כתב בספר ערבי נחל: "הוא סיני – לכן הועד עליו היותו הר קטן שבהרים, כמו שמשה רבנו ע"ה עניו מכל. ומצינו באילנות, אילן הסנה שפל ונבזה מכל האילנות בכמות ובאיכות... ונודע שצורת סנה נראה בכל אבני ההר ההוא הר סיני. והועד עליו דבר פלא שאבן מהר סיני יש בו צורת סנה, ואם ישבר האבן לשנים יש בכל א' צורת סנה קטן מבראשונה. ואם ישבר לרובה יש בכל חלק צורת סנה, קטן מאד כפי גודל חלק האבן, אבל סנה שלם נמצא בו, הרי נגלה כי אילן הסנה יש בו שייכות להר סיני". (ולהעיר מחבקוק ב, יא). אך יצוין כי הרבי לא התייחס לכלל זה.

– דלכאורה, כיון שפעולת התורה היא בכל העולם כולו, מה נוגע (כל כך) המקום המסויים בעולם שבו ניתנה התורה – ובפרט שלא נקבעה קדושה במקום זה, כמו שנאמר (יתרו יט, יג) "במשוך היובל המה (וגם הצאן) יעלו בהר" – דיש לומר, שבבחירת מקום מסויים בעולם שראוי לנתינת התורה מודגשת המטרה והתכלית דפעולת התורה בעולם...

משמעות הדברים מלמדת, אם כן, "שלא נקבעה הקדושה" דייקא, אך לא שאין בה קדושה כלל. הרבי ביאר זאת בהזדמנות (ספר השיחות תשמ"ח כרך ב' עמ' 464; התוועדות תנש"א כרך ג' עמ' 354) כאשר הזכיר כי בתיכנסיות ובתי־מדרשות עתידין שיקבעו בארץ ישראל – (מגילה כט, א), ומוסיף הרבי:

ולכאורה פשוט, שהכוונה אינה רק לבתי־כנסיות ובתי־מדרשות שקיימים בהוה (בזמן הגאולה), אלא גם לאלו שהיו קיימים במשך הדורות שלפני־זה... שהאבנים העצים והעפר כו' שמהם נעשו הבתי־כנסיות והבתי־מדרשות (שהגנו על בני־ישראל שיוכלו להתפלל וללמוד כו', ו"ספגו" את אותיות התפלה והתורה כו') – בוודאי יקבלו שכרם שיחזרו ויקבעו בארץ ישראל. ובעניין הר סיני:

ויש לומר, שעל־דרך־זה הוא גם בנוגע להר סיני, ואדרבה – במכל־שכן וקל־וחומר – להיותו ה"סיבה" לכל עניני התורה־ומצוות, שהם נצחיים (ראה תניא פרק כה: "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד, אלא שלמטה הוא תחת הזמן כו" – בעולם הזה דוקא, עולם השינוי, מה־שאינ־כן לעתיד לבוא – מצב שלמעלה משינוי).

כאן מצביע הרבי על חידוש מיוחד:

כולל גם השינוי שנעשה בהקדושה דהר סיני על־פי תורה – "במשוך היובל המה יעלו בהר" (יתרו יט, יג) – דלכאורה תמוה ביותר וביותר לומר שלעתיד־לבוא ישאר הר סיני במקומו עתה קרוב לרפידים וכו' וישאר כן לנצח! ועל־כורחך־צריך לומר שלעתיד לבוא יבטל שינוי זה.

ובשיחות נוספות (לקוטי שיחות כרך כא עמ' 151-150; כרך כו עמ' 266) מסביר הרבי כי מכיון שהשראת השכינה שבמתן־תורה היתה כי "אני

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה (יח,א)

הפרשה פותחת בשבחו של יתרו, ומוכן מדוע היא מציינת את עובדת היותו "חותן משה". אבל איזה שבח יש בכך שהיה "כהן מדין", כוהן לעבודה זרה?
אלא דווקא בשילוב שני הדברים גם יחד נרמז יתרון האור מן החושך כיתרון החכמה מן הסכלות, אשר יתרון זה היה הכנה מתאימה למתן תורה, שבו היה גילוי אלוקות בבחינת "ישת חושך סתרו":
"כהן מדין" – הקליפה שהיא תכלית הישות, וממנה נובעים המדון והמריבה – הופכת לתכלית העילוי, ועל-ידי זה נעשה "חותן משה". יתרו פעל במשה ירידה ("חות דרגה") שהודות לה היה משה יכול, על-אף רוממותו, לשמש ממוצע בין הקב"ה לישראל ובין ישראל לתורה ולהיות מקבל התורה.

(ממאמר ד"ה "וישמע יתרו" תשמ"ה. התועדויות תשמ"ה כרך ב, עמ' 1185)

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים (יח,יא)

"אלוקים" – רמז למידת הדין והצמצום.
"כל האלוקים" – רמז לריבוי ההעלמות וההסתרים שעל-ידי שם אלוקים.
"גדול הוי'" – שם הוי' גדול מכל בחינות אלו, ומושל בכלם.
בהתגלות בחינת שם הוי', מתבטל ההעלם וההסתר שבשם אלוקים. ככתוב (ישעיהו מ), "ונגלה כבוד הוי' (ועל-ידי זה) וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", דהיינו שעל-ידי גילוי שם הוי' יתבטלו כל ההעלמות, עד שגם הבשר הגשמי, ואפילו אומות העולם, יראו אלוקות.
וזהו שאמר יתרו "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלוקים". לאחר ששמע את ניסי יציאת מצרים הגיע להכרה זו, ש"גדול הוי'", כי על-ידי האותות והמופתים שביציאת מצרים נתגלה ששם הוי' מושל ושולט על כל ההעלמות וההסתרים שמקורם (כנ"ל) בשם אלוקים.

(סידור עם דא"ח, דף רעא עמ' ג)

ויהי ממוחרת וישב משה לשפוט את העם (יח, יג)

מוצאי יום-הכיפורים היה... למחרת רדתו מן ההר (רש"י)

היום שלמחרת יום-הכיפורים מורה שבעבודת ה' נדרשת הוספה מתמדת. גם לאחר שמשיגים מצב נעלה כלי-כך, כמעמדם של ישראל ביום-הכיפורים, יש מה להוסיף, כפתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על יום זה – "איצטער דארף מען ערשט תשובה טאן" [=רק עכשיו צריך להתחיל לעשות תשובה].
הוראה זו יש ללמוד גם משמה (ותוכנה) של כל הפרשה – "יתרו", "עלישם שייתר (והוסיף) פרשה בתורה" וגם היה גר שהתווסף לישראל כקטן שנולד, ובלידתו באה לעולם מציאות נוספת חדשה.

(מהתועדות ט"ו בשבט תשמ"ב. התועדויות תשמ"ב כרך ב, עמ' 871)

ויהי אלוקים עימוך (יח,יט)

בכל הפרשה הזאת ("ואתה תחזה"), נזכר שם אלוקים בלבד, כי הפרשה מדברת על מינוי דיינים,

שתפקידם לפסוק פסקידין, והם שייכים לשם אלוקים המורה על מידת הדין.

(תורת לוייצחק עמ' קפז)

ואתה תחזה (יח, כא)

על־דרך הרמז יש לומר:

דברי יתרו "ואתה תחזה" (ולא "ואתה תראה" וכיוצא בו) רומזים לנאמר "לכו חזו מפעלות ה'" (תהילים 10). שהרי דיני ישראל היו שבעה ריבוא ושמונת אלפים ושש־מאות (סנהדרין יח), וזהו "חזו" – ראשי תיבות ז' רבוא, ח' אלפים, ו' מאות.

(שם)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי (יט, ד)

בשעת מתן־תורה נתעלו ישראל לתכלית העילוי, כדכתיב (דברים ה), "פְּנִים בְּפָנִים דיבר ה' עמכם", אף־על־פי שזמן קצר בלבד קודם לכן היו בתכלית השפלות – משועבדים בחומר ובלבנים במצרים. עלייה כזו לא התאפשרה אלא על־ידי רחמיו הגדולים של השם יתברך. זהו שרמז הכתוב: העלייה של "ואביא אתכם אלי" בשעת מתן־תורה, בחינת 'פנים בפנים', הייתה אפשרית רק על־ידי "כנפי נשרים" – מידת הרחמים שלמעלה (כי הנשר רחמני, כפירוש רש"י כאן).

(סידור עם דא"ח)

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (יט, ו)

כאן נרמזו כל שלוש המעלות (כתרים) שניתנו לישראל בשעת מתן־תורה – תורה, מלכות וכהונה: "ואתם תהיו לי" – רומז לתורה, על־פי פירוש המכילתא: "שתהיו פנויין לי ועוסקים בתורה"; "ממלכת" – למלכות; "כהנים" – לכהונה.

בשעת מתן־תורה היו לכל אחד ואחד מישראל כל שלוש המעלות האמורות – כל אחד מהם היה פנוי לה' ועוסק בתורה; שני כתרים בראשו (שבת פח) – כמלך; והיה ראוי לאכול בקדשים (מכילתא) – כהונה.

(ליקוטי שיחות כרך ח עמ' 244)

והר סיני עשן כולו (יט, יח)

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, מסביר את משמעות העש"ן שבמתן תורה כלפי חיוב לימוד התורה המוטל על כל אחד ואחד:

עולם – מקום, ללמוד תורה בכל בית ובכל מקום;

שנה – זמן, להרבות בכמות הזמן המוקדש ללימוד התורה;

נפש – חיות, להוסיף באיכות הלימוד, שהלימוד יהיה בחיות יותר וממילא ידע וישיג בעומק יותר.

(לקוטי שיחות, חלק יג, עמ' 151)

הרבנית הצדקנית חיה־מושקא נ"ע

חינוך למסירות נפש

[...] ומזה מובן גם בנוגע ליארציית זה:

אף־על־פי שהיה "הבערה" של אש אלוקי והנשמה עלתה באש, ועולה למעלה מעלה... ובפרט שגם בנוגע לנשמה בגוף – המדובר בצדקנית, ונוסף לזה – בתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, וכידוע שבת יש לה שייכות מיוחדת עם האב, יש לה גם זכות אביה (נוסף לזכות עצמה), ובהיותה למטה עסקה בעבודתה "כמצוות רצונך", ובאופן דילכו מחיל אל חיל, בעילוי אחר עילוי. ובמיוחד – עבודה מתוך מסירות נפש, וכידוע גם מהסיפור הידוע בנוגע לחינוך בנותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהמלמד שלהן רצה להלביש הכול בשכל, ולא להפחיד אותן עם מעשי ניסים ומסירות נפש, ואמר לו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאדרבה – ילד יהודי צריך להתחיל בחינוכו דווקא עם סיפורי מסירות נפש, ודווקא זה מתקבל אצל ילד יהודי, ולהעיר שהסיפור היה בקשר אליה, ומובן שהיה בהדגשה החינוך באופן כזה – חדור עם מסירות נפש וכו'.

[...] ועל־פי זה מובן גם שכיוון שהפעולות הם בכדי לפעול המשכה למטה, מובן שהם לא רק עבור הנשמה (ש"מה זרעה בחיים אף היא בחיים"), אלא גם עבור יהודים שנמצאים למטה, כי על־ידי זה... פועלים שהיא תבקש ותתפלל בעולם האמת – לכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות, ואריכות ימים ושנים טובות...

(התוועדות תשמ"ט כרך ב', עמ' 291:292)

נותנת מזכויותיה ומעשיה

מכיוון שהניחום (והברכות הקשורים בזה) הוא על בתו של נשיא דורנו – ובפרט על־פי מאמר רז"ל "איש מזריע תחילה יולדת נקבה" זאת־אומרת שאצל בת ישנו כוח האב יותר מאשר אצל בן – שנשיא דורנו הוא ממלא מקום להנשיאים שלפניו עד לאדמו"ר הזקן ועד להבעל שם טוב. הרי מובן שבברכותיו של הקב"ה הנמשכים על־ידי הברכות הקשורים בניחום אבלים זה, נתוסף גם פעולת הזכויות והכוחות של הנפטרת (שהיא בתו של נשיא הדור, נוסף על הזכויות שעל־ידי המעשים טובים שלה בעצמה). ובפרט ש"טוב עין הוא יבורך" – הרי בודאי שנותנת מהזכויות שלה ("נתן מלחמו") לכל אחד ואחת.

(התוועדות תשמ"ח כרך ב', עמ' 381:383)

זהירות ב'שעה שביעית' / 'קדושה' עם הש"ץ

מקור לזהירות באה"ק שלא לקדש ב'שעה השביעית'

באגרות קודש ח"ב עמ' רכו¹ כתב הרבי:
"במה שכתב... שאין חוששין לזה בארץ הקודש ת"ו, וכן בעניין ניט"ל, בטח יודיע טעמם של אלו שאין חוששים לזה באה"ק ת"ו, ואם הם בר סמכא" [ההדגשות שלי].
ובספר 'שלחן מנחם'² העירו על כך:
"ראה 'אהלי שם' ח"ז עמ' רו - כמה ראיות למנהג ארץ הקודש בפועל. 'התקשרות' שם [גיליון שעט] הערה 32".

ולפלא שכתבו "כמה ראיות" בעוד ששם נכתבה רק ראייה אחת, מהשמטת המנהג בס' 'ארץ חיים - מנהגי ארץ ישראל' לר"ח סתהון. וגם היא אין בה ממש, וכפי שכתבתי בהערה הנ"ל ב'התקשרות' שצוינה שם, שכמדומה שאינו מביא שם [ובפרט - כחכם ספרדי] את כל מנהגי האשכנזים באה"ק³. מאידך הערתי על השמטת הקצות השלחן מנהג זה, שמזה מוכח לכאורה שבשעתו (שנת הדפסת הספר - תרפ"ו) בוודאי לא נהגו בזה אנ"ש באה"ק. וצריך ביאור מדוע לא התייחס לזה הרבי.

ויש להוסיף מהמובא בעניין זה בספר פסקי תשובות⁴: "מצינו לכמה מגדולי הדורות שכתבו כי ישראל אינם בשליטת המזלות⁵, וכל שכן בשבת... וביותר בארץ ישראל אשר עיני ה' אלוקים בה". ובהערה 44 בקשר לארץ הקודש מציין: "ספר קודש הילולים סי' כה בשם גאב"ד ערלוי שליט"א בשם מוהר"א מבעלזא זי"ע (ועיי"ש שמציין לרמב"ן עה"ת פ' אחרי, שהשי"ת לא נתן על ארץ ישראל מן המלאכים קצין שוטר ומושל, אלא כביכול נחלת ה' מיוחדת לשמו וכו')", ומסיים "וכן הוא בס' שערי הלכה ומנהג סי' קמ"א".

בציין שלו לס' שערי הלכה ומנהג (או"ח ח"א, שם נדפס המענה שהעתיקתי בראש בירור זה) יש הטעיה, שכן הרבי רק מעתיק את דברי המכותב אליו, ומשיב לו [ולמעשה, דורש ממנו] להודיע לו מה 'טעמם של אלו שאינם חוששים לזה', וכן אם הם בני סמכא. ואין עדיין שום ראייה שהרבי מסכים לזה. ואדרבה, דבר הלמד מענינו, נושא 'ניטל' שהזכירו יחד עם עניין זה - אף עליו הודיע הרבי לכותב שיכתוב את הנ"ל, ולא עוד אלא שלאחר זמן כתב הרבי⁶ לימוד זכות על הנהגת אלו שאין חוששין לניטל באה"ק (בהסתייגות

1) אג"ק ד'מב, מיום י"ח טבת תשט"ו.

2) בהוצאת היכל מנחם, ירושלים תשע"ג, כרך ב עמ' עג - או"ח סי' קסא הערה יא.

3) והנה המנהג נשמט לגמרי מס' בן איש חי (מדיני קידוש, שנה ב פ' בראשית) ומס' ילקוט יוסף סי' רעא. מאידך, הובא בס' כף החיים שם סי' קב. ובכל זאת, אינו ידוע כלל בקרב הספרדים. גם בס' כתר שם טוב (לרש"ט גאגין, לונדון תרצ"ד, שליקט מנהגי הספרדים בתפוצותיהם, והרבי ציין לו כמה פעמים) לא הובא מאומה ממנהג זה.

4) במהדורת תשע"א, שם סי' קד.

5) טעם שדחה הרבי באגרת דלהלן.

6) אג"ק ד'שצא, מיום כ"ט אייר תשט"ו, אג"ק ח"ג עמ' קכ. עכ"פ כנראה בארבעת החודשים שחלפו מאז המכתב הקודם, לא מסרו לרבי את שמות אלה 'שאין חוששין לזה' או את טעם ההנהגה.

"ובטח שמע זה מבר סמכא ביותר... אם נכונה השמועה", ומאידך⁷ כתב לאחד מאנ"ש בירושלים הוראות בקשר למנהגי ניטל. הרי שלמרות זאת, לא הסכים הרבי עם הנהגת אלו שאינם חוששים. וכך גם בעניינינו, שגם על כך כתב הרבי באותה אגרת לימוד זכות (בהסתייגות): "הנה אם הוא מנהג מקובל שם, י"ל הטעם משום שמלכתחילה לא קיבלוהו... והטעם להעדר קבלת מנהג זה (אפילו כשאין זה בבואו כו') - י"ל משום דשומר מצוה לא ידע דבר רע"⁸ (ראה שו"ע רבינו סי' תנה סעיפים טו"טז). ולמרות שמוסרי השמועה כאן הם בוודאי בני-סמכא, אין כל רמז שהרבי מסכים להנהגה זו. ונתרו דברי הרבי:⁹ "כפי שנהגו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, כך יש לנהוג בכל אתר ואתר, גם באה"ק".

המאחר, אם יתחיל שמונה-עשרה עם הש"ץ

בטור או"ח ר"ס קכה, ובב"י שם בשם תשובות הרא"ש (כלל ד' סי' יט), כתבו שבקדושה שומעים 'נקדישך' (או 'נקדש') מפי הש"ץ, והציבור עונים רק 'קדוש', 'ברוך' ו'ימלוך'. בטור סו"ס קט כתב: "וכן לענין קדושה, אם הוצרך להתפלל¹⁰, כשיגיע עם הש"ץ ל'נעריצך', יאמר עמו מלה במלה מה שהוא אומר, ואין בזה הפסק". ודייק הרמ"א בדרכי משה שם: "ומשמע מדבריו, דיותר טוב שלא להתחיל עד אחר קדושה, אלא דאם התחיל, יאמר עמו מלה במלה, וכן משמע לקמן סי' קכד (סו"ס ג)". וכן כתב הרמ"א בשו"ע שם סוף סעיף ב' בהג"ה: "אבל לכתחילה לא יתחיל עד אחר שאמר קדושה ו'האל הקדוש'¹¹, אלא שאם הוצרך¹² להתחיל מכוח שהשעה עוברת או כדי לסמוך גאולה לתפילה דינא הכי".

ופירש אדמו"ר הזקן (שם ס"ג): "אבל אם אינו מוכרח, לא יתחיל עם הש"ץ ולומר עמו נוסח הקדושה, לפי שלכתחילה צריך לשתוק ולשמוע נוסח הקדושה מפי הש"ץ ולענות אחריו קדוש וברוך וימלוך בלבד, כמו שיתבאר בס' קכה".

ובס' לבושי שרד¹³ כתב: "ולפי מה שנשתרבב עתה המנהג באשכנזים, שאומרים הציבור 'נקדש' עם הש"ץ, אם כן מותר גם לכתחילה להתחיל להתפלל עם הש"ץ. ומנהג זה כמדומה שנשתרבב ע"פ דברי הט"ז סימן קכה (ס"ק א). אלא שדברי הט"ז שם צ"ע, שהוא מביא ראייה מכאן, והרי כאן דווקא בדיעבד ולא לכתחילה. וכן הקשה פרי מגדים ז"ל (שם, משבצות זהב אות א), וצ"ע במנהג זה¹⁴ עכ"ל. ברם, אדה"ז כתב¹⁵ "ויש נוהגין כן מטעם הידוע להם¹⁶, אפילו שלא מדווחק, לומר כל נוסח הקדושה

7) אג"ק ה'קכד, מיום י"ג שבט תשי"ז, אג"ק חי"ד עמ' שנב, להרב פנחס לייביש הרצל [ע"ה].

8) הפסוק (קהלת תה), מובא בראשונים כראייה לכך שבעשיית מצוה אין חוששין לסכנה. אך כאן הטעם הוא לכאורה מפני שאינו כבוד למצוה לקדש בזמן שליטת "מלאך רע", או שלא לתת יניקה לאותו מלאך מן הקידוש, ולכאורה אין בזה סכנה שהמקדש "ידע דבר רע", וה' אייר עיני. ולפלא על הרב הכותב ב'אהלי שם', שמלימוד זכות (על אלה שאין נוהרין במנהג) הפך זאת להסכמה גמורה, ולא זו בלבד - אלא לטענה על הנהגתו במנהג זה, עד שהסיק שיימנעו מלחזור לביתם עד אחרי השעה השביעית, מה שלא עלה על דעת הרב, ואינו נהוג כלל (להימנע מזה בדווקא, ובפרט שמתפללים עם צאצאים ואורחים) בין הנוהרין בזה, ומה גם בין "עמא דבר" שבהם, ולא אישתמיטו כותבי המנהג, עד הרבי ועד בכלל, מלהזכיר זאת.

9) תורת מנחם כרך כט עמ' 40, עיי"ש.

10) למותר להוסיף, שלמנהגנו מדובר שכבר התפלל הכול עד שם [ואמר פ' התמיד, קטורת ואשרי], שלא "להפך הצינורות".

11) מאידך, המשנ"ב ס"ק יד הביא מא"ר (ס"ק ה) ועוד פוסקים, שאפילו לכתחילה מותר להתחיל עם הש"ץ בשווה, עיי"ש.

12) הפמ"ג בא"א סי' קט ס"ק ט מדייק מהב"י (המחבר שם ס"ב) שהשמיט תיבות "אם הוצרך" (שבטור וברמ"א), דלשיטתו אילו, שאינו מביא להלכה (בסי' סו"ט) את חשיבות האמנים ד'האל הקדוש' ו'שמוע תפילה', לכן גם כאן יכול לכתחילה להתחיל עם הש"ץ ולוותר על עניינם.

13) בשו"ע השלם ס"ק יא - הרה"ח, הרה"ק ר' דוד שלמה אייבשיץ אב"ד סורוקה, תלמיד מובהק להרה"ק ר' זאב וואלף מטשרני-אוסטראה (מתלמידי המגיד ממעורטש), היה מעמודי ההוראה, ובסוף ימיו עלה לארה"ק והתיישב בצפת ושם מנוחתו כבוד (תק"ע). ולפלא שלא ציין כלל לדברי הארז"ל בעניין זה.

14) הוא מצטרף בזה לפמ"ג שם, שכתב "ואיני יודע על מה סומכין קצת לומר כל הקדושה עם הש"ץ בקול".

15) סי' קכה סו"ס א.

16) ובמ"מ צויין "האר"י". ובמהדורה החדשה (אות יט) הוסיפו: "פע"ח שער חזרת עמידה פ"ב. הובא במ"א ס"ק ב". וכבר ציין בהגהת דגול

עם הש"ץ מלה במלה¹⁷ בלחש, ותיב[ו]ת "נקדישך ונעריצך" ו"קדוש קדוש קדוש" בקול רם". וכנראה זו הסיבה להוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ¹⁸, "בפסוקי דזמרה... מפסיקים לומר כל נוסח הקדושה (וכן ההוספה שמוסיפים בשבת וביום טוב בשחרית ובמוסף)...".
 ולדבריו, כל-שכן שבזמננו [ובפרט למנהגנו] יש להתחיל לכתחילה שמו"ע עם הש"ץ, וכן כתב במסגרת השלחן על הקיצור שו"ע¹⁹.

מרבבה שם, שזה דלא כדעת הרא"ש [והב"י] שהביא המ"א לעיל ריש ס"ק א.

17) אגב, מלשון זו אולי משמע שהמתפלל במניין מנוסח אחר (כמו נוסח אשכנז שאומרים 'נקדש', 'לעומתם ברוך יאמרו', או אצל הספרדים בש"ק שאומרים נוסח קצר של הקדושה בשחרית, או בנוסח ספרד של האשכנזים שאומרים 'כתר' בכל הקדושות די"כ, וגם מוסיפים שם את הקטע 'אדיר אדירנו', וכדומה) צ"ל דווקא בנוסח הש"ץ, ולא מפני שבדברים שבקול אומרים כנוסח הציבור (כמ"ש בס' אשי ישראל פכ"ד סכ"ב) שהרי איננו חוששים ללא תתגודדו' בזה כמ"ש בפס"ד להצמח-צדק או"ח סי' רלו ובשלחן מנחם או"ח סי' נג (אלא בש"ץ, מפני המחלוקת, עיי"ש ובהערות), אלא מפני ציווי האריז"ל בזה.

18) ספר המנהגים עמ' 9. ומלשון אדה"ז [שהיא הוראת האריז"ל בשער הכוונות, דרוש ג דחזרת העמידה] "כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מלה במלה" [ובשעה"כ שם: "עד סיום כל הקדושה כולה"] מוכח שצ"ל גם 'לעומתם' 'ובדברי', וכהנהגת הרבי, ראה בירור בזה ב'התקשרות' גיליונות תקט"ו ו'תקנ"ה.

19) סי' כ ס"ק ד. ומש"כ בס' אשי ישראל פי"ב הע' יט ש"א שיש לחוש לדעת הרמ"א בזה, לפלא שכל הציבור (גם של מתפללי נוסח אשכנז) נוהג בלא-הכי שלא כהרמ"א, ואומר 'נקדש', כמ"ש בערוה"ש סי' קכה ס"ב ובס' הנ"ל פכ"ד סכ"ב, ועל כך לא העירו מאומה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש